

Стан сформованості соціально-адаптованої, морально зрілої особистості випускника ЗНЗ м. Києва

На виконання наказу Департаменту освіти і науки, молоді та спорту виконавчого органу Київської міської ради (Київської міської державної адміністрації) від 13.03.2013 р. № 237 Центром науково-освітніх інновацій та моніторингу 17 квітня 2013 року було проведено дослідження щодо вивчення стану сформованості соціально-адаптованої, морально зрілої особистості випускника ЗНЗ м. Києва.

Тема дослідження

Стан сформованості соціально-адаптованої, морально зрілої особистості випускника ЗНЗ м. Києва.

Об'єкт дослідження – процес соціально-психологічної адаптації, морального виховання.

Предмет дослідження – соціально-педагогічні умови морального виховання та соціальної адаптації учнів 11-х класів ЗНЗ м. Києва.

Мета дослідження – вивчити чинники, що впливають на соціальну адаптацію, моральну зрілість учнів 11-го класу м. Києва.

Загальна характеристика складу учасників дослідження

У дослідженні брали участь 3997 респондентів із 190 загальноосвітніх навчальних закладів (ЗНЗ) м. Києва, а саме: 189 класних керівників; 3808 учнів.

Висновки за результатами дослідження

1. Соціальна адаптованість випускників. Міжособистісні стосунки в учнівських колективах випускних класів

Відповідно до результатів дослідження більшості учням 11-х класів м. Києва комфортно в ЗНЗ і класі. Випускники здебільшого налаштовані на допомогу один одному, намагаються справедливо вирішити конфлікти. Разом з тим, 42 % респондентів-учнів указали, що їхній клас поділений на групи. За відповідями учнів, у класних колективах спостерігається роз'єднаність і

прояви деструктивних форм взаємодії: образи, кепкування, байдужість. Майже третину учнів задовольняє спілкування тільки з деякими однокласниками, у них обмежене коло друзів. Учні більш критичні, ніж учителі, коли оцінюють згуртованість свого класу.

Половину опитаних учнів хвилюють питання підтримки та розвитку впевненості у власних силах.

Вирішення конфліктних ситуацій і налагодження конструктивної взаємодії є нагальними потребами як для учнів, так і для вчителів. Натомість учителі частіше зосереджують свою увагу на питаннях успішності.

При вирішенні конфліктних ситуацій 63% випускників самостійно намагаються з'ясувати стосунки. Майже 40% учнів удаються до неконструктивних способів вирішення конфліктів, а саме: третина учнів – ігнорує суб'єкт конфліктної ситуації; кожний десятий учень – застосує фізичну силу.

2. Стан морального розвитку випускників ЗНЗ

Майже всі класні керівники оцінили стан морального розвитку одинадцятикласників як задовільний. Однак вони за останні роки помітили тенденцію негативної динаміки в моральному розвитку школярів.

Загалом старшокласники теоретично правильно розуміють моральні норми і принципи поведінки, а саме: для них загальнолюдським обов'язком є «не робити іншим того, чого не хотів, щоб робили тобі»; випускники погоджуються з необхідністю дотримуватися моральних норм; знають, що необхідно поважати старших за віком, закони країни; засуджують асоціальну поведінку, знають про наслідки, яких завдають шкідливі звички.

Трохи більше третини опитаних учнів відвідують церкву однієї з релігійних конфесій.

Більшість старшокласників сприймають моральний імператив на знанневому, теоретичному, а не на діяльнісному рівні. Наприклад, більше третини учнів висловилися, що для досягнення бажаного вони використовують

будь-які засоби. На думку 61% учнів 11-х класів, зауваження дорослої людини буде взяте до уваги, якщо воно відповідає життєвим поглядам опитаних старшокласників. Тільки половина учнів вважає, що людині варто стримувати себе у задоволенні власних бажань.

За відповідями класних керівників 11-х класів, більшість учнів постійно запізнюється, половина – палить. П'ята частина учнів прогулює уроки, використовує брутальну лексику. Тривожним фактом є те, що кожний двадцятий учень або не поважає старших за віком, або виявляє жорстокість, грубість у ставленні до інших людей.

3. Причини порушення учнями загальноприйнятих правил, норм поведінки

Основними причинами порушення учнями загальноприйнятих правил, норм поведінки, на думку класних керівників та учнів, є прагнення старшокласників самоствердитися, негативний вплив друзів/знайомих. Зазначені причини указують на недостатній рівень засвоєння моральних норм, сформованості моральних переконань. Крім зазначених причин, класні керівники назвали відсутність контролю з боку батьків, проблеми в родині, пропаганду безкарності у ЗМІ.

Таким чином, причини порушення учнями загальноприйнятих правил, норм поведінки учнями, як вважають усі респонденти, криються у вікових особливостях психічного розвитку учнівської молоді, а також у соціально-педагогічній занедбаності.

4. Життєві пріоритети випускників ЗНЗ

За результатами дослідження можна скласти «портрет» випускника київських шкіл. Випускники ЗНЗ хотіли би бути сучасними, культурними, освіченими людьми, здатними забезпечити свій добробут, створити міцну сім'ю. Педагоги хотіли б бачити своїх учнів у майбутньому не тільки

сучасними, культурними, освіченими людьми, але й добропорядними громадянами своєї країни.

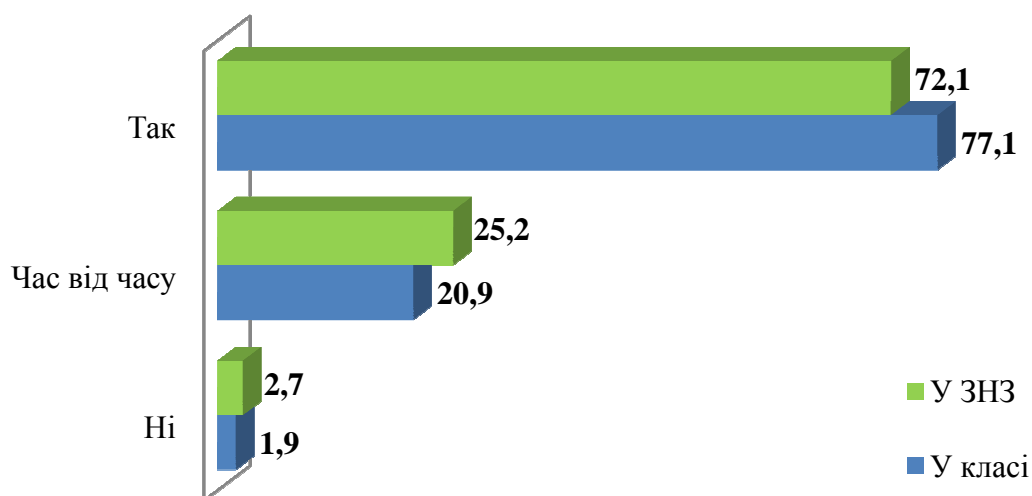
Відповідно до результатів дослідження, найбільше занепокоєння і стурбованість учнів 16-17 років викликають проблеми, пов'язані з порушенням моральних норм поведінки: сварки, зрада, розлучення батьків, несправедливість. Для сучасної учнівської молоді важливими є стосунки в сім'ї, з друзями, а також стан власного здоров'я. Небайдужі старшокласники і до питань свого майбутнього, сенсу життя, участі і результатів ЗНО.

Для успішної соціально-психологічної адаптації, подолання страхів і тривог 16-17-літнім необхідна підтримка родини, кваліфікований психологічний супровід, створення комфортного навчального середовища, допомога вчителів.

Родинні стосунки є еталоном тільки для 36,7% старшокласників, що свідчить про кризу інституту сім'ї в сучасному соціумі.

Підсумовуючи вищезазначене, можна зробити висновок, що питання морального розвитку учнів 11-х класів займають ключові позиції у формуванні соціально адаптованої особистості. Зокрема, це стосується чинників, які безпосередньо впливають на перебіг соціальної адаптації, а саме: розвитку в учнів упевненості у власних силах, комунікативних навичок; моральних переконань; колективізму та згуртованості в учнівських колективах. Учні-респонденти – це громадяни, які у 2013 р. розпочинають доросле, самостійне життя, тому окреслені питання заслуговують на особливу увагу педагогів і громадськості.

Діаграма 1. Розподіл відповідей учнів на запитання: «Чи комфортно Вам?»,
(у відсотках)

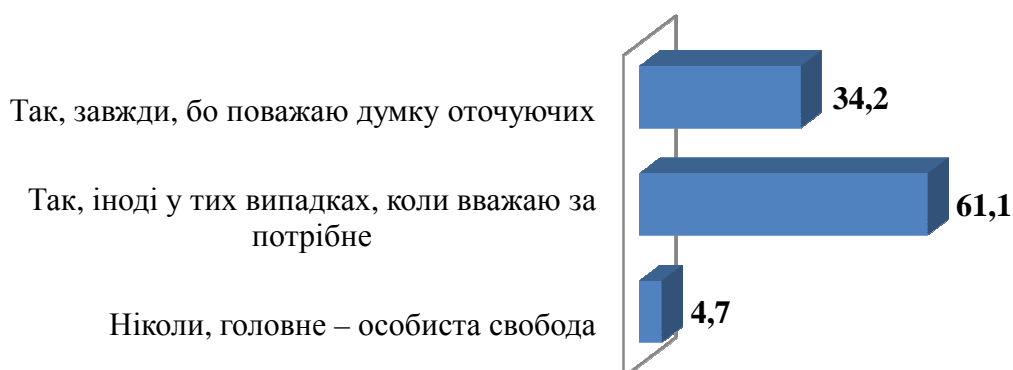
Діаграма 2. Розподіл відповідей учнів на запитання: «У вирішенні яких питань Вам потрібна допомога дорослих?», (у відсотках)

Діаграма 3. Розподіл відповідей учнів на запитання: «Як Ви вирішуєте проблемні ситуації у спілкуванні?», (у відсотках)

Діаграма 4. Розподіл відповідей учнів на запитання: «Якщо Ваша поведінка може порушувати спокій оточуючих, то чи завжди Ви будете зважати на їхні зауваження?», (у відсотках)

Діаграма 5. Розподіл відповідей класних керівників на запитання: «Якими б Ви хотіли бачити своїх учнів?» та учнів на запитання: «Якою людиною Ви хотіли би бути?», (у відсотках)

